

A RÉGI MAGYAR TOLVAJNYELV

Mi is a tolvajnyelv? Jenő Sándor és Vető Imre így határozza meg a fogalmat a magyar tolvajnyelvet ismertető, 1900-ban íródott szótárukban: „azon nyelvet, (k) melyet a tisztes régen társadalom ellenzéjének egy része bűnös cselekedeteinek sikeire érdekében használt, tolvajnyelvnek nevezünk.” A tolvajnyelv használata oly módon segíti a bűnözők bűnös cselekedeteinek sikereit, hogy sokszor titkos és állandóan változó. Sok szó tudatos megállapodás eredménye; célja, hogy a tolvajok „társadalmán” kívül esők ne értsék a bűnözők kommunikációját. A középhor francia alvilágában külön megbíráttal foglalkoztak új szavak kiötlésével, sőt, még tanfolyamokat is szerveztek a tolvajnyelv elsajátítása végett, és valószínűleg „kongresszusokat” is tartottak nyelvük fejlesztése céljából. (Ennek kapcsán jegyzte meg szellemesen Jenő és Vető szótáruk bevezetőjében: „Ez lehetett aztan a nyelvészeti ^{magyarkülés} ~~magyarkülés~~!”) A tolvajnyelv fontos jellemzőjeként emelhetjük ki, hogy csak sokszor

orében különbözik a környezetől - „külön grammatika nélkül”, mondta róla Berkes Kálmán - , hogy nagyon kedveli a szinonimákat és az idegennyelvi elemeket. Tuzsanyi szókincsével egy részt más értelemmel ruházta fel, illetve lépésről lépésre átalakította. Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a (ho)tolvajnyelv az a szűkebb értelemben vett titkos nyelv, amelyet a társadalom bünyöző rétegei használnak. A többi csoport - és rétegnyelvtől, illetve tágabb értelemben vért a nyelvnyelvtől - bizalmas társalgási nyelvtől - tehát titkos és felhasználónak „foglalkozása” különbözteti meg a tolvajnyelvet.

A tulajdonképpeni tolvajnyelv kialakulása előtt néma tolvajnyelvel érethették a tolvajok, különböző írott vagy rajzolt jelekkel. Például a nyíllal keresztetett kulcs a betörő tolvaj, néhány kártya nyíllal az utazó hamiskártyások, a hegedű a ház falán pedig annak a jele volt, hogy abba a házba érdemes betörni. Ezzel figyelmeztető, hívó jeleket is használtak (fitty, taps, kopogás), amelyek természetesen még ma is élnek. Ezzel feljegyzések szerint a ~~betörők~~ leggyűresebb bünyöző a börtönben kopogás segítségével még salkozni is tudtak. Nagyon fejlett volt a hamiskártyások jelrendszere is: pl. a bajsznál vagy az orrnál a megfogása is lényeges dolgot jelenthetett.

Az első bizonyítottan létező beszélő tolvajnyelv a XIII. századi német rotwelsch volt. A francia aropt-t is már birtosan beszélték a XIV. században, ahogyan arról Villon egy évszázaddal későbbi „banda-nyelvet balladái” tanúskodnak. A spanyoloknál seri-gowra vagy sermania, az olaszoknál serio vagy furberco, a portugáloknál calaó, a hollandoknál bar-gens, a cseheknel hantyrka, a norvégoknál, svédoknél és dánoknál fantesprog, az angoloknál cant vagy slang a tolvajnyelv neve. Jenő és Vető szerint létezik egy első, egységes tolvajnyelv, aminek alapja a héber lehetett, és ez oszlott később nyelvjárásokra, miután a tolvajok nem maradtak egy területen; a következő egységes tolvajnyelv pedig szerintük a XVI. sz.-i zsidós-német tolvajnyelv lett volna. Ennek a nagy melk-fogásnak a nyilvánvaló keptelenséget Szirmai István és Balassa József már 1924-ben megcáfolta azzal a ténnyel, hogy az idegen elemek minden nyelv tolvajnyelvében mások. (Pl. állításuk szerint a francia aropt-ből majdnem teljesen hiányzik a német elem)

A magyar tolvajnyelvről való első írásos említést - bár nyilván már korábban is létezett - Oláh Miklós esztergomi érsek „Magyarország és Attila, avagy Magyarország népének a magyar királyságban való eredetéről” című írásában olvashatjuk. Egy helyütt a magyar mellett fehérek Simand fehérszéknyelvéiről tudósít: „És ahogy testüket ny-

moritották el, azonképpen nyelvüket is, egy sajátos
nyelvet alkotta maguknak, melyet egymás közt
használnak, de melyet senki idegen még nem ért.
Ezt a nyelvet a környékbeliek valaki nyelvének
nevezik." Valószínűleg a XVIII. század elején kiala-
kult egy magyar tolvajnyelvi szóincs, többség-
ben magyar elemekkel. Ez még a puszták, a vi-
dék magyar betyárjainak nyelve lehetett. A fenő-
vető-féle szótar még is különbözteti a betyárok
nyelvet a később megjelenő városi tolvajok nyel-
vétől, bár néhány, bírósági jegyzőkönyvben szerep-
elő gúnykészen kívül városi bizonyítékaik nincs
ennek betyárnyelvi létezéséről. Bározi György néhány
közszót is egy hajdani betyárnyelvből eredetűt
(pl.: kapcabetyár; ötön venni - lopni) a XVIII. szá-
zad végéről fennmaradt első két tolvajnyelvi szóje-
zékiánk mindenesetre a magyar elemek többségét
mutatja. A XIX. század folyamán a betyárvilág he-
nyatlásával a bűnözés központjává az erősen a
német nyelv befolyása alatt álló főváros válik,
és így a tolvajok nyelvén fokozatosan uralkodó-
vá válnak a rotwelschből átvándorolt német e-
lemek. Ennek azon kívül, hogy a főváros lakossá-
gának jelentős része németül beszélt, főként a né-
met szóincs fejlettebb volta volt az oka. A XX.
század elejétől a főváros elmagyarosodásával
párhuzamosan aztán a német elemek is fo-

hozatosan kezdtek újra kiszomlani a tolvajnyelvből a magyarokkal szemben.

Iz Oláh Miklós utalása utáni legrégibb magyar tolvajnyelvi emléket Török György találta meg. Ez egy 1775. május 9-i miskolci bíróági jegyzőkönyv, amelyben egy nagyobb vásári tolvajbanda vallomásra található, 1782 fordul.

1782-ből a való fablonczai Péter fiúsnak a vásári tolvajok titkos nyelvét bemutató szójegyzéke. 74 szavából néhány még ma is él, illetve még élt a XIX. század végén, a XX. század elején. (Pl.: rajzolni - lopni; szafka - utcalány; fejcs - tisztartó / később "magas rangú személy jelentésben"; balhé - zűrzavar, rendbontás; vedző - tolvaj; ruhizni - veselkedni; zruqa - hátya; dohány - pénz) Balassa szerint 18, Bárczi György szerint 25 szó létezik még ebből a szójegyzékből komoly tolvajnyelvében is. Bárczi egyébként e szavak továbbélésével, és a szóképzési módok megismerésével bizonyította a tolvajnyelvi egyszerű, folyamatos fejlődését. Például az 1782-es szójegyzék szóhívesére is jellemző, hogy a dolgokat egy-egy sajátosságukról nevezi el: kaparó - tyúk; füles - ló; felrántó - orvosa. Helyes Bárczinak az a megállapítása is, hogy sokkal kevesebb az idegen elem ebben a szójegyzékben, mint az ő korának tolvajnyelvében - bár ahad az 1782-es szójegyzékben is egy-egy német, szláv,

cígsny vagy héber eredetű szó. A cígsny nyelvől származik például a nehizni - verkedni, vagy a rajzolni - lomni kifejezés. (Ez utóbbi a cígsny rajzos, rajzos - tolvaj szóból) Ezt a fablonozay féle szójegyzéket kiadta később Simai Ödön, Gyöffy István majd Balassa József is.

A XIX. század elején jött fel Heinlein István 71 tolvajnyelvi szót Égerben. A szerző ismerhette az 1782-es szójegyzéket, de néhány új szóval is kibővítette annak anyagát (pl.: dorka - kumai; csahogó - kutya)

1862-ben jelent meg Törvözi Károlynak „A rablók-nak, tolvajoknak ... hamis és zavaros beszédek” című könyvecskéje, amit „a köznépnek orvoslási hasznára, és a rossz emberektől való” örvénylésre írt a szerző. Részletesen ismerteti a kis és nagy tolvajok módszereit, és tanácsokat ad a veszélyek elhárítására. Katalpos szót is körül 180 szóval - ennek néhányát átmenetet mutat a magyaros és a német tolvajnyelvi között.

Száig azt hiték, elkallódott, pedig az Országos Széchényi Könyvtárban megtalálható - Farehas István megállapítása szerint - A. F. Thiele neve alatt Nagy Pálnak az említett német szerző művéből való fordítása: „Tolvajnyelvi, mely Európa legnagyobb részében nem csak tolvajok, hanem az orgordók és hozzátartozók által is használtatik” (Győr, 1882).

Itt olvasható "úgy, lévén meggyőződve, hogy amint a katonai ellenségéje fogyerét, úgy a bűnösökkel bajlódnak a tolvajok nyelvet ismernie kell".

Berkes Kalmán - maga is rendőr lévén - szintén főleg a rendőrség számára írta a "Tolvajélet ismertetéséből" 1888-ban. Részletesen feltárta a rablók szokásait, felismerhető mesterséges tolvajnyelvi párbeszédet, dalokat is lejegyzett. Például nemű a következő párbeszéd elhangozhatott két tolvaj között a vásárcsarnokban:

"Gyertyárod az isét?"

- It kötőfélkel?

- Kápostárrunk oda!

- Csak leff!

- Karsáld! Van madzagod?

- Van. Illj folat! Ha muruz, oxnálj linkerbalhét!"

(gyertyáru - nézni, látni; ise - feleség; kötőfél - öv; kápostáru - jönni, menni, futni; leff - bátorság; karsáru - metszeni, vágni; madzag - hús; muruz - lármázni; linkerbalhé - valakinek)

Tolvajnyelvi "költészet" című a követhető dalcsokát is följegyezte:

"Nem járól a zsarótdól,

Ha matós vagzok

Elmegelek a toff caphambó',

Ob durmolhatok"

(járni - felni; zsaró - rendőr; matós - ittas; toff - értékes; ph; capha - utcalány; durmolni - aludni) Berkes szava

esetében már többségben vannak az idegen elemek.

Még ugyanebben az évben Endrödi Gyra kis változta-
tással még egyszer kiadta Berkes sorozatát „It kün
(mi) ügyi nyomozók körkörüve” címen.

(1900-é) 1900-ban jelent meg az első komolyabb kiad-
vány a magyar tolvajnyelvről, a már többször is
díjazt „It magyar tolvajnyelv és szótaga” Knö Sándor
és Vetö Imre tollából. Ők is azt írják, hogy minden
„rendőrel és csendőrel kell e körkört ismernie,
de a szótag megírásának másik fő okaként ők
elsőséget feleltetik a magyar nyelvészet ügyét. Simo
nyzi Trigonodot idézik it: „benne /a tolvajnyelven/ta-
mlományozhatni legjobban, melyre lehet az ön-
tudatosra s az önkény a szótagok alalításában”.
Részletesen elbeszéli az európai tolvajnyelvet, majd
a magyar nyelv történetét, végül rátér a magyar
tolvajnyelv jellemzésére. Azt állítja, hogy szótagjái-
ban 33% a német és 25% a magyar eredetű szó, a
maradék pedig héber, ciprusi és egyéb nyelvek-
ből származik. Külön fejezetet különít el a
tolvajok nyelvében belül: közönséges tolvajnyelv (pl. ha-
dorál - berál), hamiskartársok (cinholai - kartárs
megjelölés), székfoglaló (suli - iskola) kéjnyelv (zóna-
zilk - kórházba ment) és bókupécs (fogécs - kócs-
szár) nevű. Leírja néhány jellemzőt a tolvaj-
nyelvi szótagokról: sok magyar szó mást jelent
a tolvajnyelven; egyes dolgokat gyakran vala-

mely sajátosságukból nevezik el (fűles-ló); sok be-
ber (cháver-barát, társ) és csigány (csavó-fiú, hadóval-
-beszél) sőt vesznek át; gyakran a személy- és hely-
nevek is mást jelentenek a tolvajnyelven (Pali-
dorát, Einkota-pofon, Szoloch-koshár) Megállapítjuk, hogy
a tolvajnyelven legtöbb az ige, és hogy nincs benne
névutó, névadás, határozó-, kötő- és indulatszó. Utal-
nak rá, hogy a tolvajoknak legtöbb kifejezésük a lo-
pásra, rossz nőre, kocsomára, pénzre és kutyára van.
Sótárán részül 1400 sötöt tartalmaz, de nem jelöli, hogy
a sötöt honnan vették. Bár bevallásuk szerint csak sa-
ját gyűjtésüket használták fel, de valójában a Ber-
kes-féle sötötár nagy részét átvevették. Az általában felma-
tatott szóincs még így is „magyarosabb”, mint az
előző sötötáraké.

1908-ban látott napvilágot a Tábori Kőrösi és Székely
Vladimir szerkesztette „A tolvajnyelvi titkai” című
műve, amely 400 sötöt tartalmaz, és bejegyzése a
jező-tetőnél. Felveti a szerzők azta problémát, hogy
„magyar lábra kapott az a furcsa divat, hogy a bető-
ről és másfajta jónadarak csevegését majmolják.”
Tehát már ekkor elő folyamat volt a tolvajnyelvi be-
vadása (az) a városi köznyelvé.

Közelebbi ugyanígy a kérdést fogja fel Kabdebó
Orbán is, amikor a jásznyelvet elkülöníti a tolvajnyel-
től „Pesti jász-sötötárban” (Bp., 1917. aug.) „A jásznyelvi
sötötárban hasonlít a tolvajnyelvéhez, de arányosnak tá-

volnól sem mondható, mert míg a tolvajnyelv először -
ban a laikus részére (te) való teljes érthetőséget céloz-
za, addig a jászónak számos oly kifejezése is van, mely-
nek értelme mindenki előtt világos - legalábbis a pes-
ti ember előtt - és lassankint átmentek a köztudatba,
mintegy átvette a pesti társaság, a héthornapi nyelv-
sőt használja is őket... "Ugyanis meghülbörtötteki
a tolvajnyelvet használó görämbereket, a pérvizi
"apacsokat" a pesti csibészekből, "jászokból" s "tör-
vönből" ebben a pesti típusban valami kedves bölém-
vadás, valami csaknem szeretetreméltó, amit csak az
érezhet át, ki teli tudóval szívta magába kigot
és Terencváros levegőjét, ki órákig képes végighallgat-
ni valamely nuntatványos bódé kihidaltóját és
annak néha meglepően elűés és találós repliká-
ciót hallgatósága részéről történő esetleges körbe-
ordításokra. Ugy Molnár Terenc ditioma, kitől minden
hibája dacára sem tagadhatjuk meg simpátiá-
kat". 1200 szót vesz fel szótárába; főleg német (fel
fuchs/- arany; folleu - lépmenehi), magyar (dohány-pérv;
karra - kés; márza - év), héber (mészimé / mesimé /
- nagyobb pérvösség) és elvettve francia (amatör / amateur /
- kezdő; bulauszé / boulangé / - péh) eredetűeket. Külön
kiemeli, hogy "foglalkozásukkal" kapcsolatos szavak-
ra nagyon sok szinonimát használunk a jászok.
(Birenyitáshéppen összegejtöttek a szótárból három
szónak az ősszes előforduló szinonimáját: tolvaj / leb-

ben az esetben a szavak a tolvaj különböző fogtaít
fedik /: husronnyolcas, matróz, raj, rajzos, rajzoló, torf
dnuliker, vagón, zévacher, héber, everős, exportör, caf
hacógó, auguszt, angalföldi; kéjvő: cajka, kunice,
cunci, kali, kleut, krául, mélkeni, pkifen, punci, raucha,
rausha, nbi, nbicli, ngp, ngp tyül, slin tyül, tyüli;
közösülmi: okuzni, fuvarozni, csézni, numerátcsi
rálni, pitykérni, pitykölmi, rauchen, stemnölmi,
sturmanqolmi)

Közben még 1911-ben kiadta a budapesti rendőrfő-
kapitányseg. bűnügyi osztálya „a tolvajjelző szótárát”.
Szirmay István volt az első, aki szótárát való-
ban csak saját gyűjtésből állította össze. (A magyar
tolvajjelző szótára. (1924, Bp.) Beyerató: Balassa József) Az 1300
szót tartalmazó szótárában már többségben vannak a
magyar eredetűek, de Balassa József erősen túloz, a-
mikor 70%-ra teszi ezek arányát a tolvajjelző szókín-
csében. Semint a magyar tolvajjelző idegen szavak fő-
leg a német, a héber (beti besóherol - berár; mószar -
benigó, soher - szegny) és a cigány (ballé - rendbon-
tás, basavól - zenél, csajtdány, csávo - szere, hadó-
vál - besél, manusz - férfi, lové - péwz, piál - iszik)
nyelvből erednek. Megállapítja, hogy a tolvajjelző
szókínoknál jelentős részet ismeret szavak jelentése-
nél (emeletes vám - lova rendör; paczinta - rendör;
müszaki rajzoló - ügyes csébtolvaj; atéral - fél;
rajzolmi, everzmi - lopni) vagy alakilánál (ritkó - reti-

kül; szulaj - ishoda; bnili - ezémánt /bniliáns/; knicsmi -
-koosma; litzi - liter; simi - simház) megváltozta-
tásával ugyan Sirmay és Balassa is felfigyel a tolvaj-
nyelvi szinonimákhoz való fordulásra, és bízottan
végezték egy fogalmi csoportot szerinti rögzítendőket
is közölni. Az alábbi fogalmi csoportokat külö-
ntileg el: szárnevel; verekedés, gyilkosság (pl.: ve-
rés - buusz, csikos nyha, rebra & nyha, ling, nyha, m-
hi, szalámi); betörés; evés, ivás, mulatás (pl.: berég-
ni - beháfolni, beháverni, betanqozni, bevidni, besi-
kerálni); futás, menekülés; dohányzás; kártyajáték;
plov, plovnemel; lopás (tolvajszótár = szab - kirakat,
beszmaros - birha, varxiti, kabát - alkulcsos - ko-
csi - szabóra - herdö - és newathözi tolvaj); ha-
zudás, becsapás; nő, lány (pl.: kéjhö - kumc, calha,
liba, ribanc, szacska); nyha, öltözködés; rendőrség,
bírórság, börtön (pl.: rendör - szudrás, tudnis, dumancs,
ker, proszto, kanász, zamu, he)

1926-ban Kálmai Gyula és Beuders János megírta
„A tolvajnyelvi szótárát”, de nem sok újat tehet hozzá
a Sirmayéhoz.

Az MNyTK 29. számában jelent meg Pávosi György
„A „pesti nyelv” című írása 1932-ben. Tapasztal-
tandányos nyelvészeti szempontból határozta meg a
tolvajnyelvi fogalmat, majd rábízta kritikai meg-
jegyzésével felhívta a magyar tolvajnyelvi tör-
telemet. Erőteljes nyelvészeti elemzést ad tolvajnyelvi

vünk néhányszor. Szerinte a románok kb. 30-35%-a lehet magyar eredetű, a többi pedig átvevél a német, a cigány és a héber nyelvből. A német elemeket két csoportra osztja: kisebb részlet még a német tolvajnyelvből, a rotwelschből öröklöttül (pl.: senker - betörő; liuk - nem valódi, ál; finolui - megoszalni, tevénytá veretni), többségük azonban már a magyar tolvajnyelv saját átvevéle a német nyelvből (pl.: zilver - birtos; gnud - telek; smuca - csók; hári - haj) Szerinte a héber elemek a jiddischből származnak, és a mitolvajnyelvből a rotwelsch közvetítésével kerültek (pl.: meló / meloché / - munka; messige - bolond; jatt - kéz, bonnavaló; nisz - rossz, kellemetlen; havnisz - tolvajbanda) Ertek a szavak eltűnésén vannak tolvajnyelvből, mondja Barosi, de nem úgy a cigány szavak, melyeknél néma egyre nő (pl.: biboldó - zsidó; duma - beszéd; dilindó - bolond; piál / piel / - iszik; basavál / basavel / - zúsz) Az idegen elemek magyarnosítása többféleképpen történhet: legtöbbször magyar képzővel látják el az idegen szavakat (pl.: nem durmen < durmelni - aludni; nem hautieren < hautalni - hazudni), de előfordul a szavak népetimológiai szerű elferdítése (pl.: cg. nhi < nhirni < neharui - verni; cg. csá - öt < csaló - ötfonatos) és gyakran az idegen kifejezések szóból - szóra való lefordítása is (például a német „Kraut” szó jelentése háposzt, a „Hauten”-é pedig futni - egek megfelelően a magyar tolvaj-

nyelvi létrehozta a „káposztázni” igét futni jelentéssel) Ezzelként Bárczi szerint az átvevők idegen szavak eljegyezésénél az idegen nyelvű szavak eljegyezésénél a magyar hangrendszerhez, mert például a német szavak esetében az átvevők jelentős része még mindig csak második nyelvében beszél a magyart (Bárczi korában!) It magyar elemek között nagyon kevés az eredeti képzett szó a tolvajnyelven (pl.: liike - bolond), nagyon ritka a hangutánzó, hangfestő (pl.: csingefon - telefon; bimbau < bambin - templom), illetve az (ed) indulat az indulat- és figyelmeztető szó is (pl.: pucc, ucc - saladj) It magyar nyelvben már meglévő szavaknál a tolvajnyelvi valószínűsítés után vagy az alakja, vagy a jelentése megváltozik. Az alakváltozásra változatos példákat hoz a szerző: metathesises torzulás - amikor két hang helyet cserél egy szóban - (pl.: kosznya - szonya; razu - zaru; bimbau < bambin - templom; zind - moz; duhaj - hajdu), szóbeli mássalhangzó többletés (pl.: bolhi - bolha; szladi - szálloda; (ed) vlanyi - vilamos), tréfas fordítás (pl.: franciaes ejtés: lörse - örlet; szörse - szület) Idegen és magyar elemek alaktársaik elrendezésére egyformán szolgál a csuklás (pl.: csillogó < csill < szünant; mos - moz; bicc - bicikli; dő - erdő; cipli - bicikli; uccs - utolsó) és a szóképzés (-i: suli - iskola; juti - jutalom; ciqi - cigaretta; usi - uszoda; -ó: lipó - lipet; -aj: bicaj - bicikli; sulaj - iskola; eh, -icse: sapek - sapha,

omnicsek - omnibusz, anglicsek - angol) az átvetés ma-
gyar nyelvi jelentésének megváltozása esetében Bárczi
beszél megállapodáson (pl.: hamiskántyú szó magyar
szerecske - tök), tárgyképek hasonlóságán (pl.: láda - kapor-
só; kötőfelk - oroldanc; tyúk - nő) és érintkezési képzetár-
sításon alapuló névátvitelről (pl.: gyertyászi - vigya-
ni, örkődni)

Ugyanakkor egyre kevesebbet ismerek a magyar
tolvajnyelvről. 1963-ban Kiss Károly külön a rendőrségnél
számta „a mai magyar tolvajnyelv” című művet, az
1990-ben megjelent „a mai magyar nyelv kiegészítése”
Bonoss József és Szűcs Károly összeállításában inkább
csak előadás a régi népi nyelvészetből, míg Fazek-
has István az 1991-ben megjelentetett „javszól, zsarol,
cafkavágás” című munkájával rándékkoltan csak a
szaradelyi magyar nyelvvilágból vett fel élet-
képeket, és szótára is ezt a tolvajnyelvet tükrözi. Szem-
be kell nézni a problémával, hogy beszélhetünk-e
még egyáltalán napjainkban létező, beszélt tolvaj-
nyelvről. A kérdést már a szarad első felében is fel-
vetették, illetve a tolvajnyelv határainak elmosódás-
át láthatjuk abban, ahogy Kabdebó Orsolya elkü-
lönti a pesti javszólóvet a tolvajnyelvtől. Bárczi Gy-
za is megállapítja, hogy a nagyvárasi alacsonyabb
szintű köznyelv sokban hasonlít a tolvajnyelvhöz,
számos elemét átveszi. Bárczi már 1932-ben „megjósol-
ja” a tolvajnyelv megszűnését: a titkosság fenntartása

miatt állandóan új szavakra van szükség; csak hogy
a szavak bevezetése a köznyelvbe gyorsabb, mint az
új szavak keletkezése. Banczi szerint a francia ar-
got már teljesen a bevezetés sorsára jutott.
Kiss Károly szociológiai szempontból közelíti meg a
kérdést. Szerinte arról, hogy a felszabadulás ut-
tán mindenki számára lehetővé és egyben kötele-
zővé vált a munkavállalás, rétrilálódott a szerve-
zett alvilág, és titkos nyelvre is egyre kevésbé volt
szükség a bünyözökhöz. Ezt a kijelentést per-
sone kellő kritikával kell kezelni, de az min-
denestre elgondolkodtató, hogy a nagyméretű
urbanizáció mennyire változtatta meg például
a szaradeli "családiasabb", kishocsmás hangu-
latú pesti tolvajvilágát. Ironikus hiteles kijelen-
tést nem hozhatathatunk meg a mai magyar
tolvajnyelv mibenlétéről, hiszen sajnos nem áll
rendelkezésre ötfoglaló munka e me-
rétegznyelvi mai állapotáról - Zolnay Vilmos és Gy-
dényi Mihály több évtizedes gyűjtése még min-
dig kéziratban hever (Zolnay Vilmos - Gydényi
Mihály: A magyar fegyelményelvi sötéte. I-XXIV. Kéz-
irat. Bp., 1945 - 1962)

Szakirodalom

Bekezdés

Töröczy Károly: A pablók, tolvajok, hűbérnokok és zavaros beszédek. Pest, 1862. fontos cím!

Kabdebó Orsolya: Pesti jász-szótár. Bp., 1917.

Jenő Sándor, Utó Imre: A magyar tolvajnyelv és szótára. Bp., 1900.

Szirmai István: A magyar tolvajnyelv szótára. Bevezető: Balassa József. Bp., 1924.

Bárczi Géza: A "pesti nyelv". Bp., 1932. [MNyTK 29. sz.]

Dr. Kiss Károly: A mai magyar tolvajnyelv. 1963. BM Társasági és Néprajzi Osztály

Boross József, Szűcs László: A mai magyar nyelv kis-szótára. Bp., 1990.

Fazekas István: Jászok, zsarok, csalók. Életrajz a vadnyelvről, 6- és 17-nyelvű szótár. Bp., 1991.

Dr. Tóth György (szerkesztő)

A dolgozatot János Péter készítette